

וְכָתוּב (איוב ז) מָה אָנוּשׁ כִּי תִגְדְּלוּנוּ וְגו', וּתְפַקְדְּנוּ לְבִקְרִים לְרֹגְעִים תִּבְחָנֵנוּ. וְעַל זֶה כָּתוּב (ישעיה נג) וְהָ חִפְץ דָּכָאוּ הַחֲלִי, שְׂבַר הַגּוּף וְכַח הַנֶּפֶשׁ הוֹרִישׁ שֵׁת לְאָנוּשׁ יִרְשָׁה שְׁהִיְתָה לוֹ לְקַבֵּל. וְאָף הוּא הוֹרִישׁ לְבָנוּ כֶּךָ.

עוֹד הַתְּגַלְגְּלוֹ הָאוֹתִיּוֹת לְתַקֵּן אֶת הָעֵקֶם, וְחִזְרוּ לְהוֹלִיד אֶת קִינָן, זֶה הַתְּקוּן שֶׁל קִינָן וְהַתְּמַקֵּן תְּחִיבֵי, וְחִזְרוּ הָאוֹתִיּוֹת לְבִשָּׁם אֶת הָעוֹלָמוֹת מִהַעֲקֻמֵּימוֹת שְׁהִיְתָה. מִהֶלְלָאֵל, מ' סוּף שֶׁל אוֹתִיּוֹת אָדָם, ה' וְל' תְּקוּן שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַבַּל, וּמִשׁוּם שֶׁלֹּא הִרְשִׁיעַ כְּמוֹ קִינָן, לֹא הִתְחַלְפוּ הָאוֹתִיּוֹת מִשְׁמוֹ פָּרֵט לְאַחַת, שְׁבִמְקוֹם ב' הִיְתָה א' לְהִיּוֹת תְּקוּן יוֹתֵר.

עַד כָּאן הַתְּבַשֵּׁם הָעוֹלָם וְהַתְּמַקֵּן הָעֵקֶם מִהֶרָאשִׁית שֶׁל אָנוּשׁ, פָּרֵט לְחֻטָּאוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁלֹּא הַתְּבַשֵּׁם עַד שֶׁעֲמְדוֹ יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי. אֲבָל הַתְּקוּן שֶׁל הָעֲקֻמֵּימוֹת שֶׁל קִינָן וְהַבַּל הַתְּמַקֵּן וְהַתְּבַשֵּׁם, אֲבָל הָעוֹלָם הִזֵּה בְּצַעַר וְעֲצָבוֹן עַד שֶׁבָּא נֹחַ, שְׁכָתוּב (בראשית ה) זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמִמַּעֲשֵׂנוּ וּמִמַּעֲשֵׂנוּ יִדְּוּנוּ מִן הָאָדָמָה אֲשֶׁר אֲרָרָה ה'. וְחֻטָּאוֹ שֶׁל אָדָם לֹא הַתְּבַשֵּׁם עַד שֶׁעֲמְדוֹ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי וְקַבְּלוּ תוֹרָה, וְכַשֵּׁיִשְׂרָאֵל קַבְּלוּ תוֹרָה, אֲזִי הִגִּיר וְהָאֹר הַתְּמַקֵּן כְּאַחַד.

וְעִבְשׁוּ רַבּוֹתַי, אֲנִי מִבְּכַל, וּבָנוּ שֶׁל רַב סִפְרָא אֲנִי, וְלֹא זִכְיָתִי לְהוֹדֵעַ לְאַבִּי, וְנִטְרַדְתִּי לְכָאֵן וּפְסַחְדְתִּי, שְׁהָרִי יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת הֵם אֲרִיּוֹת בַּתּוֹרָה, וְקַבְּלַתִּי עָלַי שֶׁלֹּא אִמַר דְּכָרִי תוֹרָה לְפָנַי אִישׁ עַד שְׁנֵי חֲדָשִׁים, וְהַיּוֹם הַזֶּה הֵם נִשְׁלָמוּ. אֲשֶׁרִי חֲלָקִי שֶׁנִּפְגְּשׁוּנוּ פֶּה. הַרִים רַבִּי יוֹסִי אֶת קוּלוֹ וּבְכָה, וְקָמוּ כֻלָּם וּנְשָׁקוּהוּ

דְּקַדְמָאֵי הָוָה, (תהלים ח) מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ. וְכָתִיב (איוב ז) מָה אָנוּשׁ כִּי תִגְדְּלוּנוּ וְגו', וּתְפַקְדְּנוּ לְבִקְרִים לְרֹגְעִים תִּבְחָנֵנוּ. וְעַל דָּא כָּתִיב (ישעיה נג) וַיְיָ חִפְץ דָּכָאוּ הַחֲלִי, תְּבִירוֹ דְּגוּפָא, וְתַקְפָּא דְּנַפְשָׁא, אוֹרִית שֵׁת לְאָנוּשׁ יִרוּתָא דְּהָוָה לִיה לְקַבְּלָא. וְאִיהוּ אוּף הָכִי אוֹרִית לְבָנוּ.

הוֹ אֲתַגְלַגְלוּ אֲתוּוֹן לְאַתְקַנָּא עֲקִימָא, וְאַתְהִדְרוּ לְאוּלְדָא. קִינָן. הֵאִי תְּקוּנָא דְּקִינָן, וְאַתְמַקֵּן תְּחוּמֵיהָ, וְאַתְהִדְרוּ אֲתוּוֹן לְבִסְמָא עֲלֵמָא מִעֲקִימוֹ דְּהָוָה. מִהֶלְלָאֵל מ' סוּפָא דְּאַתּוּוֹן דְּאָדָם. ה' וְל' תְּקוּנָא דְּאַתּוּוֹן דְּהַבַּל, וּבְגִין דְּלֹא הָוָה חִיבָא כְּקִינָן, לֹא אֲתַחְלְפוּ אֲתוּוֹן מִשְׁמֵיהָ פֶּר חַד. דְּבַאֲתֵר ב' הָוָה א' לְמַהֲוֵי תְּקוּנָא יִתִּיר.

עַד הֵכָא אֲתַבְּסֵם עֲלֵמָא, וְאַתְמַקֵּן עֲקִימָא מִשִּׁירוּתָא דְּאָנוּשׁ. פֶּר חוּבָא דְּאָדָם, דְּלֹא אֲתַבְּסֵם, עַד דְּקִימֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוֹרָא דְּסִינַי, אֲבָל תְּקוּנָא דְּעֲקִימוֹ דְּקִינָן וְהַבַּל אֲתַמַּקֵּן וְאַתְבְּסֵם, אֲבָל עֲלֵמָא הָוָה בְּצַעֲרָא וְעֲצָבוֹנָא, עַד דְּאַתָּא נֹחַ דְּכָתִיב, (בראשית ה) זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמִמַּעֲשֵׂנוּ וּמִמַּעֲשֵׂנוּ יִדְּוּנוּ מִן הָאָדָמָה אֲשֶׁר אֲרָרָה יי'. וְחוּבָא דְּאָדָם לֹא אֲתַבְּסֵם, עַד דְּקִימֵי יִשְׂרָאֵל עַל טוֹרָא דְּסִינַי, וְקַבְּלוּ אוֹרֵייתָא, וְכַד יִשְׂרָאֵל קַבְּלוּ אוֹרֵייתָא, כְּדִין נִר וְאוֹר אֲתַמַּקֵּן בְּחָדָא.

וְהִשְׁתָּא רַבּוֹתַי, אֲנָא מִבְּכַל, וּבָרָא דְּרַב סִפְרָא אֲנָא, וְלֹא זְכִינָא לְאַשְׁתְּמוּדְעָא לְאַבָּא, וְאַטְרִידְנָא הֵכָא, וְדַחִילְנָא, דְּהָא יִתְבִּי אֲרַעָא דָּא, אִינּוֹן אֲרִיּוֹן בְּאוֹרֵייתָא, וְשׁוּינָא עָלַי דְּלֹא אִימָא מִיִּלִּי דְּאוֹרֵייתָא קָמִי פֶּר נֶשׁ, עַד תְּרִין יַרְחִין, וְיוּמָא דָּא אֲשַׁתְּלִימוּ. זְכָאָה חוּלְקִי דְּאַתְעֲרַעְתּוֹן הֵכָא. אָרִים רַבִּי יוֹסִי קָלִיָּה וּבְכָה, וְקָמוּ כֻלָּהוּ וּנְשָׁקוּהוּ

בראשו. אמר רבי יוסי, אשרי חלקנו שזכינו בדרך הזה לשמע דברי עתיק הימים מפיך, מה שלא זכינו לשמע עד עכשו.

ישבו כלם. אמר להם, רבותי, משראתי את הצער של חמי ובתו שדחוקים ומצטערים בנפשם שלא ידעתי את ברכת המזון, אמרתי להם, שעד שאדע את ברכת המזון לא אתחבר עם אשתי בדרך כל העולם, ואף על גב שיכלתי לשמש בה בלי חטא, איני רוצה לעבר על דעתם, הואיל ולא יכלתי לומר דבר עד שני חדשים. שמחו רבי חייא ורבי יוסי ורחמי ובתו, ובכו מרב שמחה. אמר רבי יוסי, בבקשה מך, כיון שהתחלת, האר לנו את היום. אשרי חלקנו בדרך הזה!

פתח אותו ילד בברכת המזון ואמר, כתוב אחד אומר ואכלת לפני ה' אלהיך, וכתוב אחד אומר (דברים יד) ושמת לפני ה' אלהיך. הפסוקים הללו כשישראל היו שרויים בארץ הקדושה ונראו לפני הקדוש ברוך הוא בבית המקדש, היו מתקיימים. עכשו איך מתקיימים? מי יכול לאכל לפני ה' ולשמת לפני ה'?

אלא ודאי כף הוא. בראשונה כשישב אדם על שלחנו לאכל, מברך על הלחם המוציא. מה הטעם המוציא ולא מוציא, שהרי כתוב בורא השמים, ולא כתוב הבורא. עושה ארץ, ולא כתוב העושה ארץ. מה הטעם כאן המוציא?

אלא כל הדברים שהם מסוד העולם העליון הנסתר, מסתתרת ה' משם, להראות שהרי מעולם גנוז ונסתר הוא. וכל הדברים שהם מהעולם התחתון שנתגלה

ברשיה. אמר רבי יוסי זכאה חולקנא דזכיןא בהאי ארחא, למשמע מלי דעתיק יומין מפומך, מה דלא זכין למשמע עד השתא.

יתיבו פלהו, אמר לון רבותי, מדחמינא צערא דהאי חמי וברתיה, דדחקי ומצטערי בנפשיהו, דלא ידענא ברפת מזונא. אמיןא לון, דעד דאנדע ברפת מזונא, לא אתחבר באנתתי, כארח כל בני עלמא, ואף על גב דיכילנא לשמשא בה בלא חובה, לא בעינא למעבר על דעתיהו, הואיל ולא הוינא יכיל למימר מדי, עד תרין ירחין. חדו רבי יוסי ורבי חייא ורחמי וברתיה, ובכו מסגיאו חדוה. אמר רבי יוסי, במקטו מינה, כיון דשריאת, אנהיר לן ימא, זכאה חולקנא בארח דא.

פתח ההוא רביא בברכת מזונא ואמר, כתוב אחד אומר (דברים יד) ואכלת לפני יי' אלהיך, וכתוב אחד אומר (דברים כז) ושמת לפני יי' אלהיך. הני קראי כד ישראל הוו שראן בארעא קדישא, ואתחזון קמי קדשא בריך הוא כבי מקדשא, הוו מתקיימי. השתא היך מתקיימי, מאן יכיל למיכל לפני יי' ולמחדי לפני יי'.

אלא ודאי הכי הוא, בקדמיתא כד יתיב בר נש על פתוריה למיכל, מברך על נהמא המוציא. מאי טעמא המוציא, ולא מוציא, דהא כתיב (ישעיה מב) בורא השמים, ולא כתיב הבורא. (ירמיה י) עושה ארץ, ולא כתיב העושה ארץ. מאי טעמא הכא המוציא.

אלא כל מלין דאינון מרזא דעלמא עלאה סתירא, אסתתרא ה' מתמן, לאתחזאה

דהא מעלמא גניזא וסתירא איהו. (ד קס"ח ע"ב)

וכל מלין דאינון מעלמא תתאה דאתגלית יתיר, כתיב בה', דכתיב, (ישעיה